

Različiti dresovi, ista ekipa

Priručnik za organizovanje
inkluzivnih sportskih događaja

Različiti dresovi, ista ekipa

**Priručnik za organizovanje
inkluzivnih sportskih događaja**



IZDAVAČ

Udruženje građana za borbu protiv trgovine ljudima i svih oblika nasilja nad ženama - ATINA

Beograd, Šajkaška 27

www.atina.org.rs

office@atina.org.rs

AUTORKE

Tea Radović, NK Zagreb 041

Zorana Parezanović, Udruženje građana ATINA

LEKTURA

Ognjen Aksentijević

DIZAJN I PRELOM

Kaligram

ŠTAMPA

Alta Nova

TIRAŽ 1000

Beograd, septembar 2025.

ISBN 978-86-82960-02-7



Co-funded by
the European Union

Financira Evropska unija. Izraženi stavovi i mišljenja su, međutim, samo autorovi i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.



VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Stajališta izražena u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost Nogometnog kluba Zagreb 041 i ne odražavaju nužno stajalište Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

VIDC

fairplay



YHR



Sadržaj

Uvod	5
O projektu Sport zajedno	7
Društvena inkluzija	8
Proces organizacije inkluzivnog sportskog događaja	10
Određivanje cilja događaja	12
Mapiranje resursa zajednice	13
Budžetiranje i prikupljanje sredstava	17
Određivanje vremenskog rasporeda i podela zadataka	18
Sprovođenje događaja	21
Evaluacija celokupnog događaja	23
Dorađivanje koncepta događaja	24
Primeri inkluzivnih sportskih događaja	25
Loptom Preko Mosta(r) — Mostar, BiH (31.05–01.06.2025)	26
Zagreb Fusion — Zagreb, Hrvatska (07.06.2025)	27
Sportfest — Beč, Austrija (17.05.2025)	28
Uključivanje i jednakost kroz fudbal:	
AC Milan Junior Kamp — Priština, Kosovo (09–13.07.2025)	29
Sportski festival — Bujanovac, Srbija (26.05.2025)	30
Žabljak igra: Svi na sjever — Žabljak, Crna Gora (26.07.2025)	31
Fotografija	32

Uvod

Organizacije koje su učestvovala u izradi ovog priručnika godinama na različite načine koriste sport kao alat za inkluziju marginalizovanih društvenih grupa u lokalne zajednice te za postkonfliktno pomirenje na prostoru bivših jugoslovenskih zemalja koje su devedesetih godina proživjele ratne sukobe, a čije se posledice u međuetničkim odnosima osećaju i danas. Kroz višegodišnju međusobnu saradnju i razmenu iskustava shvatili smo kako znanja prikupljena organizovanjem sportskih događaja – s posebnom pažnjom posvećenom adresiranju i uklanjanju prepreka koje određene društvene grupe imaju za punu participaciju u zajednici u kojoj žive – možemo i trebamo objediniti, sistematizovati i preneti dalje. Stoga smo osmislili projekat *Sport Zajedno*, u kojem smo u svakoj od zemalja u kojima deluju organizacije članice projektnog konzorcijuma (Austrija, Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Kosovo) identifikovali tzv. sportske multiplikatorke i multiplikatore (trenere/ke, edukatore/ke, praktičare/ke sporta za mir) kojima ta znanja prenosimo kombinacijom edukacije, mentorstva i prakse. Naime, svi izabrani multiplikatori učestvovali su u trodnevnom treningu u Beogradu u novembru 2024. godine, na kojem smo im kroz niz interaktivnih metoda preneli teorijska znanja o organizovanju inkluzivnih sportskih događaja, da bi zatim multiplikatori/ke, uz mentorsku podršku organizacija (projektnih partnera), u svojim lokalnim zajednicama organizovali inkluzivne sportske događaje. Uz to, multiplikatori/ke su dobili/e priliku da učestvuju u nizu sportskih događaja koji su primeri inkluzivnih događaja koje smo mi organizovali i na kojima smo učili i sakupljali iskustvo i znanja koja prenosimo svim nabrojenim aktivnostima.

Teorijska i empirijska znanja koja smo multiplikatorima i multiplikatoricama preneli na treningu sistematizovana su u ovom priručniku. Osim toga, ovaj priručnik sadrži i opise inkluzivnih sportskih događaja koje su multiplikatorke i multiplikatori organizovali od maja do jula 2025. godine. Ovaj priručnik, napominjemo, nema za cilj da služi samo kao pisani podsetnik multiplikatorima/kama koji su učestvovali u našim aktivnostima – nadamo se da on može biti polazna tačka za svakog trenera ili trenerku, edukatora ili edukatorku, koji u sportske aktivnosti koje sprovodi želi da uključi i one koji za to inače nemaju prilike. Nadamo se da on može poslužiti i svima koji sprovode različite aktivnosti s ciljem društvenog uključivanja marginalizovanih grupa, a koji se još nisu okušali u korišćenju sporta kao alata za postizanje tog cilja. Nadamo se i da će svi nabrojani akteri prepoznati potrebu zajedničkog rada i umrežavanja, jer ono multiplikuje uticaj i uspešnost aktivnosti, a to je društvena promena prema izgradnji inkluzivnijeg i egalitarnijeg društva koju želimo da postignemo.



0 projektu *Sport zajedno*

Različiti dresovi, ista ekipa – Priručnik za organizovanje inkluzivnih sportskih događaja izrađen je u sklopu projekta *Sport zajedno – promovisanje društvene inkluzije i pomirenja kroz grassroots sport mladih*, koji finansira Evropska komisija u sklopu Erasmus+ programa, a čiju implementaciju u Hrvatskoj sufinansira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Konzorcijum koordiniše Bečki institut za međunarodni dijalog i saradnju – fer-plej inicijativa (VIDC – *fairplay initiative*), a u njemu učestvuje Udruženje građana Atina (Srbija), Nogometni klub Zagreb 041 (Hrvatska), Udruženje Igrajmo zajedno inicijativa (Bosna i Hercegovina), Inicijativa mladih za ljudska prava (Crna Gora) te Ženski fudbalski klub Priština (Kosovo).

Cilj projekta je unapređenje društvene inkluzije i postkonfliktnog pomirenja među mladima u *grassroots* sportu i kroz njega širom Zapadnog Balkana. Metode za postizanje tog cilja uključuju treninge, edukacije, aktivnosti podizanja svesti, izgradnju kapaciteta lokalnih relevantnih aktera u *grassroots* sportu i intervencije u sportu mladih. Specifični ciljevi projekta su umrežiti i izgraditi kapacitete lokalnih sportskih relevantnih aktera (sportskih klubova, inicijativa civilnog društva, škola, lokalnih samouprava) kako bi se iskoristio potencijal sporta za okupljanje podeljenih zajednica, posebno kroz sportske intervencije mladih među zajednicama; razviti obrazovne alate i podići svest o tome kako sprovesti inkluzivne *grassroots* sportske aktivnosti koje osnažuju mlade ljude – s naglaskom na djevojke – i grupe u nepovoljnom položaju, uključujući migrante i migrantkinje, etničke manjine i izbeglice te istrenirati sportske multiplikatore (trenere/ke, edukatore/ke, praktičare/ke sporta za mir) kako praktično podsticati rodnu ravnopravnost i jednako učestvovanje različitih grupa u *grassroots* sportskim događajima i u sportskim organizacijama.

Glavni izazovi koje projekat adresira su nedostatak kapaciteta, saradnje i umreženosti sportskih relevantnih aktera, organizacija civilnog društva (OCD) i ranjivih grupa; postojanje etničkih stereotipa među mladima i nedostatak međuetničkog razumevanja; nedostatak interaktivnih postavki za inkluziju među zajednicama i međukulturni dijalog; činjenica da su devojke koje se bave sportom suočene s rodnim stereotipima, predrasudama i nedostatkom podrške te nedostatak svesti i veština među fudbalskim/sportskim relevantnim akterima za unapređenje temeljnih prava, rodne ravnopravnosti i poštovanja različitosti.



Društvena inkluzija

Društvena inkluzija je proces koji nastaje kao odgovor na pojavu društvene ekskluzije. **Društvena ekskluzija** (tj. isključenost) je pojava u kojoj određena društvena grupa ima nejednak pristup resursima, ne učestvuje u potpunosti u društvenim aktivnostima te joj se ne osiguravaju jednake prilike kao dominantnoj grupi, čime se sprečava puno ostvarivanje ljudskih prava, ali i utiče na odluke koje ljudi u toj društvenoj grupi donose. Takvo stanje često prati i osećaj inferiornosti u odnosu na dominantnu grupu. Osnova za isključivanje su uglavnom određeni elementi identiteta, kao što su rod, starost, invaliditet, rasa, etnicitet, seksualna orijentacija, vera, migrantski status, socioekonomski status ili prebivalište, tj. mesto života. Valja napomenuti kako se isključivanje može događati u različitoj meri, među ostalim i jer su ljudski identiteti višedimenzionalni – Romkinja s invaliditetom je, na primer, u većem riziku od ekskluzije jer potencijalno može naići na prepreke zbog svog roda, invaliditeta i etniciteta. Ekskluzija je takođe često **rezultat diskriminacije**, koja svoje izvore ima u stereotipima i predrasudama prema određenoj društvenoj grupi. Sve navedeno značajno utiče na kvalitet života isključenih ljudi, ali i na celokupnu društvenu koheziju.

Inkluzija se, s druge strane, definiše kao „proces poboljšanja uslova društvene participacije za osobe koje su u nepovoljnom položaju na temelju starosti, pola, invaliditeta, rase, etničke pripadnosti, porekla, vere i ekonomskog ili drugog statusa, kroz povećanje prilika, pristupa resursima, pojačavanje njihovog glasa i poštovanja prava”¹ ili „proces poboljšanja sposobnosti i prilika da učestvuju u društvu te dostojanstva ljudi koji su u nepovoljnom položaju na temelju svog identiteta”.² Drugim rečima, **inkluzija je proces stvaranja uslova za veću društvenu participaciju ljudi koji su podložni ekskluziji**, otklanjanjem prepreka koje im onemogućavaju tu participaciju. S obzirom na to da je ekskluzija višedimenzionalni proces, inkluzija takođe zahteva različite pristupe – od otklanjanja sistemskih uzroka ekskluzije, preko razbijanja diskriminatornih stavova i ponašanja, pa sve do svesnog i usmerenog uključivanja ljudi u različite društvene aktivnosti. Upravo zbog višedimenzionalnosti i složenosti ekskluzije ne možemo očekivati da ćemo organizovanjem inkluzivnih sportskih događaja odgovoriti na sve potrebe isključene društvene grupe niti da ćemo odstraniti sve barijere koje ih ograničavaju u punoj društvenoj participaciji.

¹ Ujedinjene nacije, Odeljenje za ekonomska i socijalna pitanja (DESA) (2016) *Report on the World Social Situation 2016. Leaving no one Behind: The Imperative of Inclusive Development*. New York: Ujedinjene nacije, str. 20.

² Svetska banka (2013) *Inclusion Matters: The Foundation for Shared Prosperity*. Washington, DC: Svetska banka, str. 4.

No, možemo otvoriti barem neka vrata, razbiti neke predrasude i uticati da se neke od sila koje utiču na isključivanje pomaknu prema uključivanju. Posebno je važno da događaji i aktivnosti ne budu jednokratni, već da se sa zajednicom radi duže vreme i kontinuirano.

Društvena inkluzija je kao svesni društveni i politički izbor u razvoju zajednice prepoznata na evropskom, ali i na globalnom nivou. Evropska komisija tako u Akcionom planu za integraciju i uključivanje za period 2021–2027 piše:

Uključivost je jedno od obeležja evropskog načina života. Integracija i uključivanje ključni su za osobe koje dolaze u Evropu, za lokalne zajednice i dugoročno blagostanje naših društava i stabilnost naših privreda. Ako želimo da doprinesemo napretku naših društava i privreda, moramo da podržimo sve one koji su deo tog društva, pri čemu je integracija istovremeno i pravo i dužnost svih.³

Osim toga, inkluzija je protkana kroz 17 ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih nacija (*Promenimo naš svet: Agenda 2030. za održivi razvoj*), na primer u cilju 8 (promovisati kontinuiran, uključiv i održiv privredni rast, punu i produktivnu zaposlenost i dostojanstven rad za sve), cilju 10 (smanjiti nejednakosti unutar i između država), cilju 11 (učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, otpornim i održivim) i cilju 16 (promovisati, u svrhe održivog razvoja, miroljubiva i uključiva društva, osigurati pristup pravosuđu za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim nivoima), kao i u nizu podciljeva,⁴ s porukom „da niko ne bude ostavljen po strani”.

³ Evropska komisija (2020) *Akcionni plan za integraciju i uključivanje za period 2021–2027*. Brisel: Evropska komisija.

⁴ Generalna skupština Ujedinjenih nacija (2015) *Rezolucija koju je usvojila Generalna skupština 25. septembra 2015. 70/1. Promenimo naš svet: Agenda 2030. za održivi razvoj (A/RES/70/1)*. Njujork: Ujedinjene nacije.

Proces organizacije inkluzivnog sportskog događaja



Organizacija inkluzivnog sportskog događaja je strukturiran, ali fleksibilan proces koji za cilj ima stvaranje prostora u kojem svi imaju pravo da učestvuju – nevezano za pol, poreklo, fizičke sposobnosti ili društveni status. Inkluzivni sportski događaj nije samo aktivnost, već prilika za podsticanje jednakosti, zajedništva i razbijanja društvenih barijera kroz sport.

Opšti cilj svakog inkluzivnog sportskog događaja je osigurati da svi imaju priliku da učestvuju, igrati se, učiti i uživati u igri u sigurnom, zabavnom i uključivom okruženju. No, važno je razumeti da različite društvene grupe – migranti i migrantkinje, etničke i nacionalne manjine, žene, socio-ekonomski deprivirane osobe, kao i stanovnici ruralnih krajeva – ne polaze iz iste startne pozicije kada je reč o pristupu sportu.

ni cilj svakog sportskog događaja zavisiti od društvene grupe koju pokušavamo da uključimo i od specifičnog lokalnog konteksta.

Zato za organizaciju inkluzivnog sportskog događaja ne možemo dati univerzalnu formulu – svaka zajednica i svaka ciljana grupa zahteva drukčiji pristup. U ovom priručniku ne nudimo gotova rešenja, već smernice, pitanja i konkretna iskustva iz prakse – uključujući i vlastite greške – iz kojih smo najviše naučili.

Ono što možemo ponuditi je okvir za organizovanje događaja, opis niza koraka koji mogu pomoći da sportski događaj koji organizujete bude inkluzivan. U nastavku ćemo vam opisati te korake: postavljanje ciljeva, mapiranje resursa zajednice, osmišljavanje i planiranje aktivnosti, budžetiranje i prikupljanje sredstava te naposljetku sprovođenje događaja, evaluaciju i doradivanje koncepta događaja, jer se rad ne završava zajedno s događajem. U svim tim koracima ključno je oslušivati potrebe učesnika i zajedno s njima graditi događaj koji zaista jeste inkluzivan. Uključivanje pripadnika društvene grupe koju želimo uključiti u samu organizaciju događaja doprinosi razumevanju njihovih stvarnih potreba koje mi nikada do kraja ne možemo znati i osnažuje ih da budu aktivni učesnici, a ne pasivni korisnici. Tako događaj postaje više od sportskog susreta – postaje korak prema održivoj društvenoj promeni.



Određivanje cilja događaja

Postavljamo pitanja: Zašto radimo to što radimo? Šta želimo da postignemo?

Određivanje cilja je prvi i najvažniji korak u organizaciji inkluzivnog sportskog događaja. Jasno definisan cilj ne samo da usmerava sve dalje korake procesa, već i osigurava da događaj ima smisao i uticaj za one kojima je namenjen.

Da bismo kvalitetno postavili cilj događaja, moramo razumeti koje **barijere** društvena grupa koju želimo da uključimo ima i identifikovati onu koju svojim događajem možemo pokušati da uklonimo. Postavljanju cilja pristupamo sa svešću o tome da je uklanjanje barijere dugotrajan proces kojem doprinosimo događajem koji organizujemo, iako to nećemo učiniti u potpunosti. To ni u kom slučaju ne umanjuje važnost našeg rada. Cilj mora biti realan i izvodljiv, ali i dovoljno specifičan da se prema njemu može osmisliti odgovarajući program.

Primer: Ženski fudbalski festival (Girls Football Festival)

Ženski fudbalski festival okupio je igrачice do 12 godina iz Austrije, Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Republike Irske, Severne Irske i Grčke. Cilj festivala bio je da osnaži devojčice u fudbalu, ali i da podstakne interakciju među mladima iz različitih etničkih zajednica s istorijom međusobnih sukoba. Na festivalu je učestvovao po jedan tim iz svake od zemalja.

Iako je fudbalski turnir bio samo jedna od brojnih aktivnosti i uprkos tome što se tokom celog festivala naglašavao njegov netakmičarski karakter, devojčice su mu ipak pristupile veoma takmičarski. Takođe, primećeno je da su se neke učesnice tokom festivala uglavnom družile isključivo sa igrāčicama iz svog tima.

Zbog toga smo u narednom izdanju festivala odlučili da formiramo nove, mešovite timove, u kojima su devojčice bile pomešane, čime smo uspešno podstakli interakciju i izašli iz okvira uloge "predstavnicā države", koja se prirodno nameće kada svaku zemlju predstavlja po jedan tim.



Mapiranje resursa zajednice

Pitanja koja nas vode: Koga sve treba da uključimo da bismo postigli cilj događaja? Koje resurse zajednica već ima, a koje je potrebno aktivirati ili nadomestiti? Koje barijere ovaj događaj realno može da premosti (jezik, prevoz, pristupačnost prostora, bezbednost, troškovi, briga o deci, privatnost pri fotografisanju)? Kako da izbegnemo „uvoz rešenja” i gradimo na onome što već postoji?

Da bi inkluzivni događaj zaista radio za ljude zbog kojih ga organizujemo, moramo da upoznamo teren: ko su akteri u zajednici, koje prostore i mreže već imamo, kakve su realne barijere i koji su mali, ali odlučujući potezi koji prave razliku. „Mapiranje” zato nije spisak kontakata, nego kratki zajednički proces – razgovor sa ljudima i institucijama, kratka šetnja kroz prostor, provera postojećih kanala komunikacije – posle kog tačno znamo na šta se oslanjamo i šta treba da dopunimo. Taj pristup polazi od resursa zajednice (*asset-based*), umesto od njenih „nedostataka”, i oslanja se na učešće onih koji u događaju učestvuju, ne samo na mišljenje organizatora.

Najpre postavljamo **okvir**: koju ciljnu grupu pozivamo, kojim delom grada/rute se krećemo i koje su prepreke koje želimo da premostimo (jezik, prevoz, pristupačnost prostora, bezbednost, troškovi, briga o deci, privatnost pri fotografisanju...). Ovaj okvir pomaže da mapiranje bude fokusirano – da ne „tražimo sve”, već ono što će konkretno olakšati učešće.

Primer: Turneja kombijem (Mini Van Tour)

Turneja kombijem (*Mini Van Tour*) je turneja koja obuhvata niz sportskih događaja u različitim mestima, sa ciljem izgradnje mira u podeljenim društvima. Stanice turneje organizuju se u mestima sa podeljenim društvenim zajednicama, pa svaka stanica zahteva promišljeno planiranje, lokalnu saradnju i duboko razumevanje lokalnog konteksta. Zato lokalni partneri igraju ključnu ulogu. Pored toga, na turneji se događaji ne organizuju na stadionima i u dvoranama, već na javnim, neutralnim prostorima, jer se stadioni i dvorane često smatraju ekskluzivnim prostorima, povezanim sa određenim grupama ili formalnim timovima. Organizovanjem aktivnosti na neutralnim, vidljivim i javnim mestima obezbeđujemo da se nijedno dete ili porodica ne oseća isključenim zbog etničke pripadnosti ili finansijskih ograničenja, uključuju se i prolaznici i stanovnici koji možda nisu planirali da učestvuju, ali se podstiču da se pridruže ili uče, a ceo događaj postaje slavlje u srcu zajednice i nije skriven iza zidova stadiona.

Zatim krećemo u **brzo prikupljanje uvida**: kratki *desk-research* (Postoji li pristupačna dvorana u blizini? Ko drži ključeve školskog igrališta? Da li lokalni prevoz može da pomogne?), ali i par polustrukturiranih razgovora sa onima koji „drže” zajednicu – nastavnikom/com fizičkog, trenerom/trenerkom iz kluba, prevoditeljkom u centru za zajednicu, roditeljem koji okuplja druge roditelje, aktivistkinjom koja zna gde se devojke iz mešovityh grupa osećaju bezbedno. Važno je čuti i **ljude s iskustvom** iz ciljne grupe: šta im je u prethodnim aktivnostima smetalo, a šta pomoglo i da li su spremni da budu koorganizatori (ne samo „učesnici”).



Treći korak je **kratka radionica „mapa zajednice”** – može se uraditi na papiru ili na digitalnoj mapi ucrtavanjem ključnih prostornih tačaka (ulazi bez stepenica, najbliži WC, prostor za odmor, hlad/senka, najkraći put od stanice prevoza), ali i „slepih tačaka” (uska vrata, klizav pod, mesta koja treba izbegavati). Ovaj deo ne bi trebao da traje duže od sat vremena, a često presudno utiče na plan dana: nekad je dovoljna jedna dodatna rampa ili manje pomeranje mesta registracije da bi svi mogli da uđu i ostanu.

Paralelno radimo **procenu pristupačnosti i rizika**. To je miran obilazak prostora sa kratkom kontrolnom listom: ulaz, putokazi i oznake mesta, svlačionice i toaleti, mirna soba⁵, voda i hrana (uz spisak alergena), prva pomoć, jezička podrška, politika fotografisanja, plan B za loše vreme ili gužvu. Ne tražimo savršenstvo, već „dovoljno dobro” rešenje uz jasnu odgovornost: ko, šta i do kada.

Na kraju **prioritizujemo i dogovaramo**. Od svih otkrivenih mogućnosti biramo one koje su jednako važne i izvodljive pre događaja. S partnerima i partnerkama pravimo kratke dogovore (ko šta pokriva, kontakt osoba, rok), a sa volonterima raspoređujemo zadatke. Cilj je da posle mapiranja imamo jasnu sliku: *koga zovemo, koji prostor koristimo, koje barijere smo adresirali i kako merimo uspešnost*.

⁵ **Mirna (tiha) soba** je posebno obeležena prostorija ili kutak gde se učesnici/ce mogu povući nakratko kada im je potrebna pauza od buke, gužve ili senzornog opterećenja. Ona može sadržati par stolica, mekani oslonac ili prostirku i jasnu oznaku da je to prostor za odmor bez fotografisanja i ometanja. Ovakva soba je naročito važna za decu, osobe sa anksioznošću, autizmom ili senzornim poteškoćama, ali koristi svima jer daje osećaj postojanja „sigurne zone” u kojoj se može provesti deo događaja.



Tabela 1. Kratki inventar resursa (primer za popunjavanje u timovima)

Akter / organizacija	Doprinos / uloga (šta tačno)	Kontakt osoba	Dogovor (šta + do kada)	Rizici / napomene
Školska dvorana „X”	Dvorana 9–13h, pristupačan WC	Ime, tel.	Potvrda termina do 5.9.	Potreban ključar na ulazu
Klub „Y” (treneri/ke)	Dva trenerska para, warm-up	Ime, tel.	Brifing 4.9. u 18h	Uskladiti sa terminom B tima
Centar za zajednicu	Prevod na 2 jezika	Ime, tel.	Spisak jezika do 3.9.	Proveriti raspored prevoditeljki
Volonterska mreža	8 volontera, info-pult i pratnja	Ime, tel.	Raspored zona do 6.9.	Upariti volontere

Kako koristiti tabelu: popunjava se tokom razgovora i obilaska; ažurira se jednom (maksimalno dvaput) pre događaja. Ne prikupljamo sve kontakte, već samo one koji ulaze u konkretan dogovor.

Tabela 2. Matrica uticaj–interes (za jednu brzu odluku o prioritetima)

	Interes nizak	Interes visok
	Držati informisanim, ponuditi kratke, jasne uloge	Ključni partner(i): uključiti u planiranje i komunikaciju
	Održati pristojan kontakt, otvoren poziv	Aktivirati ciljanim zadacima (npr. vođenje jedne stanice)

Kako koristiti tabelu: imena iz „Kratkog inventara” ucrtajte u ovu matricu. Ono što je gore-desno (visok uticaj, visok interes) dobija najviše vremena i jasne dogovore; dole-desno (nizak uticaj, visok interes) uključujemo kroz jednostavne, vidljive zadatke.

Šta je rezultat mapiranja?

Posle ovog kratkog ciklusa imamo: (1) **inventar resursa** s kontaktima i mikro-dogovorima, (2) **skicu prostora** sa jasno označenim pristupnim tačkama i mirnom (tihom) sobom, (3) **listu prioriteta** – tri do pet stvari koje radimo odmah jer najviše popravljaju iskustvo učešća. Sve to direktno ulazi u plan sprovođenja događaja (*run-of-show*), raspodelu uloga i bezbednosne protokole i olakšava kasniju evaluaciju: znamo šta smo planirali da popravimo i možemo da proverimo da li je zaista popravljeno.

Osmišljavanje i planiranje aktivnosti

Postavljamo pitanja: Kako možemo postići to što želimo postići? Koji su rizici?

Nakon što odredimo cilj događaja i identifikujemo ljude, organizacije i institucije u zajednici koji nam mogu pomoći u ostvarivanju našeg cilja, sledi osmišljavanje i planiranje konkretnih aktivnosti koje će se provoditi na događaju. **Ključno je pritom imati na umu cilj** koji smo zadali te raznolikost učesnika u događaju. Pri tome se vodimo ciljem koji smo zadali, tj. sve vreme uzimamo u obzir prepreke koje odabrana društvena grupa ima, a koje bi mogle sprečiti njihovo ravnopravno učešće u događaju.

Primer: Ženski fudbalski festival

Jedan od ciljeva festivala jeste osnaživanje devojaka u fudbalu. Taj cilj se ostvaruje već samim organizovanjem međunarodnog festivala na kojem se fudbalerke susreću sa svojim vršnjakinjama iz drugih zemalja. Ipak, uticaj festivala može se dodatno pojačati ukoliko jedna od aktivnosti tokom njegovog trajanja bude i radionica na kojoj bi devojke imale priliku da razgovaraju o tome kako je biti žena u fudbalu, sa kakvim se izazovima suočavaju, kakvu sliku o ženskom fudbalu stvaraju mediji i javnost, i slično. Ovakve razgovorne aktivnosti često istovremeno doprinose i ostvarivanju ciljeva koji se, na primer, odnose na postkonfliktno pomirenje ili razbijanje etničkih predrasuda, jer se učesnice povezuju na osnovu dela identiteta koji im je zajednički.

Bez obzira na to što organizujemo sportski događaj, važno je uključiti i dodatne sadržaje koji omogućuju susret, komunikaciju i razmenu i kojima možemo adresirati ili stereotipe i predrasude ili prepreke zbog kojih inače svi učesnici ravnopravno ne učestvuju u takvom tipu aktivnosti.

Planiranje aktivnosti uključuje razmatranje logistike: gde će se događaj održati, ima li prostor sve što je potrebno za svaku aktivnost, ima li prostora za odmor i okrepljenje i slično. Takođe treba misliti na dinamiku – osigurati ravnotežu između strukturiranih aktivnosti i pauza tako da raspored ne bude pregust, ali i da učesnici ne budu neaktivni predugo. Pritom sve vreme treba

imati na umu potencijalne rizike i aktivnosti planirati tako da budu dovoljno fleksibilne da se prilagode potencijalnim problemima koje smo identifikovali kao rizike.

Pri osmišljavanju sadržaja važno je sve vreme imati na umu ciljeve inkluzije: rušenje predrasuda, promovisanje jednakosti i stvaranje sigurnog prostora za sve. Aktivnosti treba da doprinose osećaju pripadnosti, osnaživanju učesnika i međusobnom povezivanju. Planiranje se ne odvija izolovano – korisno je u proces planiranja uključiti što više ljudi koji će taj program i sprovesti, a posebno pripadnike društvene grupe koju želimo da uključimo – čime se ne povećava samo relevantnost sadržaja, već i dodatno osnažuje njihova uloga u zajednici.

Budžetiranje i prikupljanje sredstava

Postavljamo pitanja: Koliko novca imamo? Koliko nam treba? Postoje li neki finansijski izazovi za učesnike? Ko bi mogao finansijski da podrži ovakav događaj? Kada su otvoreni konkursi?

Bez obzira na opseg događaja, budžetiranje je ključan korak koji omogućava realno planiranje. Prvi korak je definisanje svih potencijalnih troškova i za to je uvek korisno krenuti od planiranih aktivnosti te popisati sve što je potrebno za njih. Troškovi koji se najčešće javljaju kod organizacije sportskih događaja su troškovi najma prostora, nabavke sportske opreme, osveženja i hrane, promotivnih materijala, smeštaja i sl. Prilikom sastavljanja budžeta važno je **razmišljati iz pozicije učesnika** – imaju li svi sve potrebno za učešće? Da li je potrebno pokriti putne troškove ili smanjiti kotizaciju za učesnike iz ruralnih ili socio-ekonomski depriviranih sredina jer je upravo to prepreka koju oni imaju za učešće u sportskim aktivnostima? Inkluzivnost počinje već u finansijskom planiranju jer je društvena ekskluzija često tesno povezana s materijalnom depriviranošću. Ako želimo da sportski događaj koji organizujemo zaista bude inkluzivan, na umu moramo imati da će budžet verovatno biti veći kako bi se svima omogućilo da učestvuju.



Nakon što imamo jasnu sliku o troškovima, prelazimo na traženje izvora sredstava. To može uključivati prijavu na lokalne, nacionalne ili međunarodne konkurse, no prva adresa svakako su lokalne vlasti i sportski savezi. Važno je paziti da se zahtevi donatora ne kose s osnovnim vrednostima i ciljevima događaja – finansijska podrška ne sme kompromitovati inkluzivni karakter događaja niti učesnike pretvoriti u žetone kojima će se donator hvaliti.

Tabela 3. Budžet i pokriće (pojednostavljeno)

Kategorija troška	Procena (EUR)	Inkluzivna mera (kratko)	Izvor pokrića
Prostor	xxx	Pristupačan ulaz/rampe	Grad/Sportski savez/ sopstvena sredstva
Oprema	xxx	Pozajmica umesto kupovine	Klub/partner
Hrana i voda	xxx	Označeni alergeni; halal/ veg	Sponzor/sopstvena sredstva
Prevoz učesnika	xxx	Vaučeri/rute za udaljene	Opština/CSR/sopstvena sredstva
Jezička podrška	xxx	Prevodilac/prevoditeljka; piktogrami	Centar za zajednicu/ volonteri
Pristupačnost na licu mesta	xxx	Tihi kutak; signalizacija	Partner/sopstvena sredstva
Sigurnost i prva pomoć	xxx	Dežurstvo + set	Crveni krst/sopstvena sredstva
Promocija i materijali	xxx	Politika fotografisanja	Lokalni mediji/sopstvena sredstva
UKUPNO TROŠKOVI	€		UKUPNO POKRIĆE: €

Određivanje vremenskog rasporeda i podela zadataka

Pitanja koja nas vode: Koji su operativni koraci, kada se moraju dogoditi i ko ih sprovodi? Ko u timu ima koje veštine i gde one najbolje mogu da posluže? Jesu li poslovi podjednako raspoređeni unutar tima? Koji su rizici? Što ako...?

Dobar vremenski plan ključan je za uspešno sprovođenje inkluzivnog sportskog događaja, posebno ako ste uspešni u uključivanju resursa zajednice, jer se tada svi koraci moraju koordinisati s više ljudi uključenih u sprovođenje događaja. Takvo planiranje osigurava da se sve pripreme odvijaju na vreme, da su zadaci ravnomerno raspoređeni te da su svi uključeni informisani i spremni.

Tabela 4. Hronološki plan (*Run of Show*)

Vreme	Aktivnost	Odgovorna osoba	Podrška/oprema	Napomena
09:00–09:30	Dolazak i registracija	Koordinator/ka registracije	Info-pult, oznake, narukvice (foto), voda	Pristupačan ulaz otvoren
09:30–09:40	Dobrodošlica i pravila	Voditelj/ka + sigurnost	Mikrofon, piktogrami	Navesti kontakt za pomoć
09:40–10:00	Zajedničko zagrevanje	Trenerski par	Muzika, prostor bez prepreka	Mešovite grupe
10:00–12:00	Glavne aktivnosti (rotacije)	Voditelji zona	Oprema po stanicama, voda	Pauza svakih 45 min
12:00–12:15	Kratka refleksija	Voditelj/ka	Mikrofon, QR anketa	Najava sledećih koraka
12:15–12:30	Zatvaranje i zahvalnice	Koordinator/ka	Info o „lost & found”	Podsetiti na onlajn anketu

Vreme planiranja mora **uzeti u obzir specifičnosti ciljne grupe** – na primer, ako uključujemo školsku decu, događaj treba biti usklađen s nastavom, praznicima i sportskim obavezama te se događaj treba najaviti dovoljno unapred.

Podela zadataka jednako je važna. Svaki član organizacionog tima treba da ima jasno definisanu ulogu, odgovornosti i rokove. Važno je da je jedna osoba odgovorna za celokupnu koordinaciju i da ona ima uvid u sve zadatke, tako da može pravovremeno da reaguje ako se nešto ne bude odvijalo prema planu. Volontere je dobro organizovati u timove (na primer: tim za logistiku, tim za bezbednost, tim za zone/stanice, tim za komunikaciju, tj. društvene mreže i medije itd.). Svaki tim bi u tom slučaju trebao da ima voditelja radi lakše koordinacije rada timova.

Najjednostavnije je izraditi tabelu s hronološkim prikazom aktivnosti, odgovornih osoba i rokova (tzv. RACI⁶ tabela). Uz to, dobro je održavati timske sastanke na kojima se razgovara o odrađenom i zadacima koji predstoje kako bi se izbegli nesporazumi, a svi bili u toku sa zadacima i napretkom u organizaciji, ali i podizala motivacija jer timski rad u kojem se nešto zajednički kreira uvek izrazito motiviše i nadahnjuje.

⁶ RACI je akronim za model podele odgovornosti u projektima: **Responsible** (izvršilac zadatka), **Accountable** (krajnje odgovoran), **Consulted** (konsultovan) i **Informed** (informisan).

Tabela 5. RACI (uloge i odgovornosti)

Zadatak	R (izvršava)	A (odgovara)	C (konsultuje se)	I (informiše se)	Rok
Registracija i info-pult	Volonterski par	Koordinator događaja	Voditelj bezbednosti	Mediji, partneri	09:00 spremno
Foto/pristanak — nadzor	Voditelj inkluzije	Voditelj bezbednosti	Voditelj komunikacija	Voditelji zona	KonStinuirano
Voda i pauze	Tim za logistiku	Koordinator događaja	Voditelji zona	Svi timovi	Po planu
Plan B/C (loše vreme)	Tim za logistiku + koordinator	Koordinator događaja	Voditelj bezbednosti	Svi voditelji	Po potrebi

Pre samog sprovođenja događaja — najbolje nekoliko dana ranije kada je sve već dogovoreno i kad su svi uslovi (poput vremenskih, koji u većoj meri mogu uticati na događaj) poznati — dobro je održati zajednički sastanak sa svim volonterima i voditeljima aktivnosti na kojem se prolazi kroz unapred pripremljen program samog događaja, s naznačenim zadacima za svaku uključenu osobu, kako bi se svi osećali pripremljeno za sam događaj i kako bi se otklonile eventualne poslednje nedoumice.

Tabela 6. Dnevni red brifinga s volonterima

Tačka	Sadržaj	Trajanje	Ko vodi	Materijali
1.	Cilj i ton događaja (za koga, šta menjamo...)	5 min	Koordinator	Sažetak ciljeva
2.	Prolaz kroz plan dana (vremenski tok + stanice)	10 min	Voditelji zona	„Run of Show“ tabela
3.	Pristupačnost i bezbednost (rute, mirna soba...)	10 min	Voditelj bezbednosti	Piktogrami, obrasci
4.	Uloge i komunikacija (RACI + brze odluke)	5 min	Koordinator	RACI tablica
5.	Q&A i mini simulacije („šta ako...“)	10 min	Svi	Kratke uloge

Sprovođenje događaja

Pitanja koja nas vode: Kako da na licu mesta inkluzija bude vidljiva u svakoj fazi — od ulaza do zatvaranja? Šta je učesnicima/cama potrebno da bi se osećali dobrodošlo, bezbedno i informisano? Ko i kako na terenu beleži ono što treba da popravimo za sledeći put?

Sprovođenje događaja je trenutak kada mapiranje i dogovori postaju konkretno iskustvo za učesnike/ce. Na terenu održavamo jasan ritam i vodimo računa o dostojanstvu svakog učesnika/ce. Inkluzija se komunicira kroz „male stvari“: čitljive oznake, dostupnu jezičku podršku, mirnu sobu, vodu i pažljiv odnos osoblja i volontera. Detaljan vremenski plan, podela zadataka, RACI i pre-event briefing nalaze se u prehodnom poglavlju; ovde se fokusiramo na standarde inkluzije tokom samog dana.



Dolazak i registracija bez barijera

Registracija je na pristupačnom ulazu; pult je na odgovarajućoj visini, a signalizacija koristi piktograme i jezičke varijante najčešćih uputstava. Prepoznatljiv volonterski par dočekuje ljude pre pulta i po potrebi pruža pratnju do rampe, svlačionice ili mirne sobe. Ako unapred nismo dobili dozvole za fotografisanje, pri registraciji dodeljujemo **oznake za foto-pristanak** i obeležavamo specifične potrebe (npr. alergije, jezik).

Tabela 7. Označavanje — foto-pristanak (primer)

Oznaka	Dozvola	Napomena
Zelena narukvica	Fotografisanje i video dozvoljeni	Poštovati dostojanstvo; bez senzacionalizma
Žuta narukvica	Samo grupne fotografije	Bez krupnih planova lica
Crvena narukvica	Nije dozvoljeno fotografisanje	Medije/fotografe uputiti da poštuju oznake

Dobrodošlica i jasna pravila

Kratko obraćanje (do 5 minuta) objašnjava cilj događaja, pravila ponašanja i kome se učesnici/ce obraćaju ako nešto pođe po zlu (ime + lokacija, npr. volonterka Ivana na info-pultu). Pravila su vidljiva u prostoru (plakat sa piktogramima). Ton je pozivajući i bez „spasilačkog” narativa.⁷

Tok aktivnosti i pristupačnost „u hodu”

Ritam je: aktivnost – pauza – aktivnost, uz dovoljno vode i prostora za odmor. Trenerski parovi i voditelji zona podstiču mešovite timove i rotacije, kako bi se grupe povezivale i razbijale barijere. Plan B/C (npr. kiša, vrućina ili gužva) postoji unapred, ali se primenjuje samo kada se time poboljšava bezbednost i iskustvo učesnika/ca. Jezička podrška i asistencija su „vidljive, ali nenametljive” – nudimo pomoć, uz poštovanje privatnosti.

Paralelne podrške i briga o učesnicima/cama

Kroz ceo dan „dišu”: mirna soba (jasno označena i blizu glavnog prostora), kutak za roditelje/staratelje, prostor za menstrualnu higijenu, punjači, hlad/senka ili grejanje, kao i voda na više tačaka. Ako je obezbeđena hrana, alergeni su jasno označeni.

Bezbednost i dostojanstvo: protokoli koji se primenjuju

Pravila fotografisanja pratimo dosledno. U slučaju povrede ili konflikta tim zna kome se javlja i kako diskretno obezbeđuje negu/prostor za oporavak. Incident se beleži kratko i jasno (vreme, mesto, šta, akcija, odgovorna osoba).

⁷ „Spasilački narativ” označava ton u kojem organizator(i) deluju kao spasiooci, a učesnici/ce su prikazani kao pasivne žrtve kojima se „poklanja šansa”. Umesto toga, govorimo partnerski – „radimo zajedno”, „slušamo potrebe”, „svi doprinosimo”. Na primer: umesto „Mi smo se potrudili da ovoj deci napokon omogućimo da učestvuju”, prikladnije je „Događaj organizujemo zajedno sa partnerima i komšilukom; tokom dana slušamo potrebe učesnika/ca i prilagođavamo ritam tako da svi doprinesu i učestvuju”.

Tabela 8. Evidencija incidenata (primer obrasca)

Datum/vreme	Mesto	Kratak opis	Preduzeta akcija	Odgovorna osoba	Napomena
10:45	Igralište – sever	Pad pri trčanju	Prva pomoć; mirna soba	Ime, funkcija	Povratak 11:15

Komunikacija na licu mesta

Signalizacija je čitljiva (piktogram + jezik). Najave su kratke i inkluzivne („pauza za vodu za 5 min”, „rotacija ka stanici 2”). Info-pult prima brze povratne informacije od učesnika/ca (šta nije jasno, gde je gužva, kome treba asistencija) i rešava probleme ili usmerava ka osobi koja problem može rešiti.

Tabela 9. Info-oznake i poruke (šablon)

Poruka (osnovni jezik)	Jezička varijanta 2	Piktogram	Gde stoji
Mirna soba	Quiet room	ikonica „tišina”	Ulaz + mapa
Voda	Water	kap vode	Sve zone
Samo grupne fotografije	Only group photos	kamera + grupa	Ulaz + stanice

Zatvaranje i prelaz u evaluaciju

Zajednička kratka refleksija (1–2 minuta), jasna informacija o sledećim koracima (objave sadržaja na društvenim mrežama uz poštovanje dozvola, prijava za naredni događaj) i brza anketa (QR kod/papir) stvaraju most ka evaluaciji i iteraciji. Tim ostaje kratko na terenu da zabeleži „šta zadržati / šta popraviti”.

Evaluacija celokupnog događaja

Evaluacijom proveravamo šta je događaj zaista doneo učesnicima/cama zbog kojih ga pravimo i šta sledeći put menjamo. Evaluacija je **participativna i srazmerna** — u procenu uključujemo učesnike/ce i partnere, ali pri tome pazimo da ona bude što jednostavnija i kraća; kombinujemo kratku anketu na kraju, nekoliko brzih razgovora sa različitim profilima učesnika/ca i diskretne posmatračke beleške tima na terenu. Gledamo i brojeve (ko je došao, koje

podrške su korišćene) i priče (gde su se učesnici/ce osećali/e dobrodošlo, šta im je pomoglo da ostanu), uz brigu o privatnosti i uz pristanak za prikupljanje podataka. Nalaze sabiramo u **jednostavan** one-pager sa tri jasne preporuke i pretvaramo ih u male, izvodljive promene za naredni put, što direktno hrani dorađivanje koncepta. Za olakšan rad na terenu koristimo već pripremljene šablone (anketa, posmatračka lista, AAR zapisnik, *backlog* poboljšanja).

Radni list (primer): Kratka anketa za učesnike/ce – kraj događaja

Pitanje	Odgovor (zaokružiti / označiti)	Napomena (opciono)
Osećao/la sam se dobrodošlo i bezbedno.	1 2 3 4 5	
Razumeo/la sam pravila i tok aktivnosti.	1 2 3 4 5	
Upoznao/la sam novu osobu/grupu.	<input type="checkbox"/> Da <input type="checkbox"/> Ne	
Koja podrška vam je najviše pomogla da učestvujete?	Otvoreni odgovor	
Šta bismo mogli da unapredimo za sledeći put?	Otvoreni odgovor	

Kako koristiti: odštampati na jednoj strani ili prepisati u onlajn formu; po potrebi dodati polje za starost (izražena u opsegu), pol/rod, jezik podrške, pristupačnost (opciono), isključivo uz pristanak i bez prikupljanja suvišnih ličnih podataka.

Dorađivanje koncepta događaja

Dorađivanje koncepta je kratka, fokusirana iteracija kojom nalaze iz evaluacije pretvaramo u **male, izvodljive promene** za sledeći događaj. Sprovodimo ga **u roku od 72 sata**, dok su iskustva sveža, uz prisustvo ključnih članova tima, bar jednog/ne partnera/ke i, ako je moguće, predstavnika/ce učesnika/ca. Cilj je jednostavan: detektovati šta zadržavamo, šta menjamo odmah i ko je za to zadužen. Operativno uvođenje izmena (rokovi, zadaci) se potom upisuje u vremenski plan i RACI tabelu, bez ponavljanja u ovom poglavlju.

Radni list (primer): AAR – 45 minuta (After Action Review)

Pitanje (vodilja)	Ključni uvid (1–2 rečenice)	Dokaz (broj/ primer)	Odlučena promena (da/ne)	Napomena
1) Šta nam je bio cilj i u kojoj meri je ostvaren (za koga)?				
2) Šta je išlo dobro (šta zadržati)?				
3) Šta nije išlo dobro (šta ukinuti ili popraviti)?				
4) Šta nas je iznenadilo (rizici/šanse koje nismo predvideli)?				
5) Koje 3 promene uvodimo odmah (odgovorna osoba + rok)?				

Mini-backlog poboljšanja (pretvaranje odluka u akcije)

Promena (konkretno)	Zašto (uvid iz AAR/ ankete)	Koraci (kratko)	Odgovorna osoba	Rok	Status
					<input type="checkbox"/> / ✓
					<input type="checkbox"/> / ✓
					<input type="checkbox"/> / ✓

Kako koristiti: AAR popuniti tokom kratkog sastanka (45–60 min), zatim svaku „odlučenu promenu” prekopirati u Mini-backlog sa jasno dodeljenom odgovornošću i rokom. Izbegavati „velike reforme”; fokus je na 3 najjače promene koje najbrže popravljaju iskustvo učesnika/ca. Nakon toga izmene se upisuju u Run of Show i RACI za naredni događaj.

Primeri inkluzivnih sportskih događaja

Kako bismo zaokružili ovaj priručnik, predstavljamo šest inkluzivnih sportskih događaja koje su partnerske organizacije realizovale između maja i jula 2025. Svaki primer prikazuje kako su principi iz priručnika „prevedeni” u praksu: ko je nosilac, sa kim je u zajednici rađeno, za koga je program osmišljen, kako su tekle aktivnosti, i šta je „merljivo” postignuto – uz po jedan glas učesnika/ce i najrelevantniji medijski trag. Time pružamo čitljive „mini-studije slučaja”, koje se mogu lako prilagoditi u različitim kontekstima.

Loptom Preko Mosta(r) — Mostar, BiH (31.05–01.06.2025)

Događaj je okupio devojčice i dečake (12–14 godina) sa različitih strana Mostara kako bi se kroz igru i fudbal gradili mostovi poverenja u gradu i dalje obeleženom podelama. Prvog dana su sprovedene radionice fer-pleja na četiri gradske lokacije, a drugog dana turnir bez proglašavanja porednika, uz jednako učešće svih. Učestvovalo je dvedeset sedmero dece (55% devojčica; 14% iz ranjivih grupa), a naglasak je bio na bezbednosti, zajedničkim proslavama golova i jednakim šansama. Organizator beleži pozitivne povratne informacije i nova poznanstva među vršnjacima.

Fakti u 20 sekundi

Vodeća organizacija	Igrajmo Zajedno Inicijativa.
Partneri / resursi zajednice	ŽF/NK Emina Mostar; SA Mali Most.
Ciljna grupa	Devojčice i dečaci 12–14 iz Mostara.
Učesnici/ce	27 ukupno • 55% devojčica • 14% iz ranjivih grupa.
Program (sažeto)	4 stanice fer-pleja (Dompes, Musala, Stari most, Zrinjevac) + turnir netakmičarskog karaktera.
Mediji	Večernji list BiH; Bljesak.info; Hercegovina.info.
Evaluacija (sažetak)	Positivan doživljaj, nova prijateljstva; preporuka: bolja saradnja sa školama.

„Obično nas dečki ne primjećuju kad se igramo s njima, ali danas smo svi bili isti.” — učesnica događaja



Zagreb Fusion — Zagreb, Hrvatska (07.06.2025)

Jednodnevni program na fudbalskom terenu na Jakuševcu okupio je decu uzrasta od 6 do 14 godina iz NK Zagreb 041 i decu pod međunarodnom zaštitom/tražioce međunarodne zaštite, sa ciljem osnaživanja za redovno učešće u sportu i povezivanja vršnjaka. Program je išao kroz faze: upoznavanje i timski rad u stanicama, uvod u fudbal i fer-plej, priprema i mini-turnir, uz svečano zatvaranje. Učestvovalo je dvedeset jedno dete (24% devojčica; 43% iz ranjivih grupa), a učesnici su istakli visok stepen zadovoljstva i osećaj uključenosti.

Fakti u 20 sekundi

Vodeća organizacija	NK Zagreb 041
Partneri	<i>Are You Syrious</i> (AYS); NK Savica CC; Centar za mirovne studije (CMS).
Ciljna grupa	Azilanti i deca pod međunarodnom zaštitom.
Učesnici/ce	21 • 24% devojčica • 43% ranjive grupe.
Program (sažeto)	Fazni program (upoznavanje → timski rad → uvod u fudbal → priprema → turnir).
Evaluacija	Učesnici „veoma zadovoljni“; istakli trud trenera/volontera.
Mediji	CMS; NK Zagreb 041 vest; FB & IG objave.

„Danas je bilo tako fora. Ovo je prva medalja koju sam dobio.” — učesnik.



Sportfest — Beč, Austrija (17.05.2025)

Višesportski dan otvorenog tipa vodili su *Login & fairplay*, uz podršku grada Beča i partnerskih klubova i organizacija civilnog društva. Događaj je okupio oko 300 učesnika/ca (40% devojčica; 80% iz ranjivih grupa). Program je uključivao turnire u ženskom i muškom fudbalu, miks odbojku, *Catch'n'Serve* prikaz, karate deonicu, kutak za decu, kao i fer-plej kutak sa info-tačkom. Istaknuti su mešoviti timovi i pozitivno iskustvo učesnika/ca.

Fakti u 20 sekundi

Vodeća organizacija	Login & fairplay Initiative
Partneri	Grad Beč; <i>Catch'n Serve Austria</i> ; klubovi (<i>Kicken ohne Grenzen</i> , <i>Streetfootball Wien</i> , <i>Union Latina</i>), + druge organizacije civilnog društva.
Ciljna grupa	Socijalno ranjive osobe, migranti/kinje, žene i deca.
Učesnici/ce	300 • 40% devojčica • 80% ranjive grupe.
Program (sažeto)	Višesportski format + info/fer-plej kutak.
Mediji	IG objave (2 posta).

„Nije bilo važno ko je zabio gol – navijali smo za sve... Pobjeda nije bila cilj.” — iz povratnih poruka učesnika/ca.



Uključivanje i jednakost kroz fudbal: AC Milan Junior Kamp — Priština, Kosovo (09–13.07.2025)

KFV Prishtina i AC Milan Academy realizovali su inkluzivni fudbalski kamp sa preko 200 dece (uzrasta od 6 do 17 godina), uz mešane timove i vođene razgovore o empatiji, rodnoj ravnopravnosti i fer-pleju. Dodatno su angažovani Erasmus+ multiplikatori u ulozi mladih lidera/ki. Zabeleženo je oko 15% devojčica i 20% dece iz ranjivih grupa; evaluacija karticama (zeleno/žuto/crveno) pokazala je 92% „zeleno”.

Fakti u 20 sekundi

Vodeća organizacija	KFV PRISHTINA (uz tehničko partnerstvo AC Milan Academy).
Partneri	Grad Priština; škole i lokalne organizacije civilnog društva;
Ciljna grupa	Devojčice i dečaci 6–17 godina iz svih zajednica.
Učesnici/ce	200+ • 15% devojčica • 20% ranjive grupe.
Program (sažeto)	Ledolomci; mešane utakmice; priče igračica; „Inclusion Champions” ceremonija.
Evaluacija	Kartice: zeleno 92% / žuto 6% / crveno 2%.
Mediji	Najava AC Milan; TV/portali; video.

„Kamp je postao živi primer inkluzivnog vrhunskog sporta... Dečaci i devojčice trenirali su rame uz rame, s poštovanjem i radošću.” — iz izveštaja.



Sportski festival — Bujanovac, Srbija

(26.05.2025)

Udruženje građana Atina okupilo je preko 100 dece iz srpske, albanske, romske, izbegličke i migrantske zajednice na terenu fudbalskog kluba BSK Bujanovac, sa pet tematskih stanica koje su spajale igru i učenje o toleranciji, timskom radu, fer-pleju, komunikaciji i empatiji. Učestvovalo je 55 dečaka i 44 devojčice, uz 20 volontera/ki i trenera/ki; zabeleženo je učešće 44,44% devojčica i 22,22% dece iz ranjivih grupa. Ovako osmišljen format omogućio je slobodnu komunikaciju i međusobnu podršku među decom iz različitih sredina, ali je istovremeno ukazao na potrebu za dugoročnijim radom u podeljenoj zajednici.

Fakti u 20 sekundi

Vodeća organizacija	UG ATINA
Partneri	FK Meraki Niš; ŽFK Dinamo Vranje; Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije; OŠ „Branko Radičević”; OŠ „Naim Frašeri”; FK BSK Bujanovac.
Ciljna grupa	Srbi, Albanci, Romi, izbeglice i migranti; devojčice i dečaci.
Učesnici/ce	55 dečaka + 44 devojčice; 20 volontera/trenera; 44,44% devojčica; 22,22% iz ranjivih grupa.
Program (sažeto)	5 stanica: žmurke sa fokusom na jednakost; štafeta (inkluzija); „curling” s lopticama (fer-plej); „iks-oks” (komunikacija); penali sa „spinom” (empatija).
Mediji	Bujanovačke; vesti UG Atina.

„Deca su tokom dana igrala u mešovitim timovima, komunicirala i navijala za druge — jasan dokaz da inkluzivni sport ruši barijere.” — iz izveštaja.



Žabljak igra: Svi na sjever — Žabljak, Crna Gora (26.07.2025)

Jednodnevni inkluzivni sportski događaj na fudbalskom terenu u Žabljaku okupio je oko 40 djevojčica i dečaka (uzrasta od 6 do 13 godina) iz severnih gradova Crne Gore, u mešovitim timovima i sa pet stanica koje su kombinovale fudbal, kreativnost i „upoznajmo se” igre. Cilj je bio da se deca različitih pozadina spoje kroz fer-plej, saradnju i timski duh; prema izveštaju organizatora, cilj je ispunjen, deca su aktivno učestvovala uz osmeh i pozitivnu energiju.

Fakti u 20 sekundi

Vodeća organizacija	YIHR Crna Gora
Partneri / resursi	Opština Žabljak; FK „Borac” Bijelo Polje.
Ciljna grupa	Djevojčice i dečaci iz severnih gradova Crne Gore (6–13 godina starosti).
Učesnici/ce	oko 40 dece + 4 volontera/trenera • 40% djevojčica
Program (sažeto)	5 stanica: mini-fudbal (brzi šutevi i kontrola lopte), slikanje/kreativnost, „upoznaj me” igra (komunikacija), kutak za osveženje, tehničke veštine i timski rad; mešoviti timovi.
Evaluacija (sažetak)	Učesnici/ce vrlo zadovoljni; aktivno učešće i pozitivna atmosfera.
Mediji	Instagram objave YIHR Crna Gora.

„Svaki korak se računa — i manji događaj može stvoriti razumevanje, srušiti barijere i pokrenuti pozitivnu promenu u zajednici.” — poručili su organizatori događaja.



Fotografija

Foto 1 - Josip Miličević, NK Zagreb 041

Foto 2 - Zorana Parezanović, UG ATINA

Foto 3 - 6, 9 - Selma Memović, IZI

Foto 7- 8 - Mirna Hrapović, IZI

Foto 10 - Valentino Munić, NK Zagreb 041

Foto 11 - LOGIN - Verein zur Gesundheitsförderung und sozialen Integration

Foto 12 - Egzon Dili

Foto 13 - Dragan Spasov

Foto 14 - Ivana Čađenović

CIP - Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

796.07:37(035)
37.015.3:792(035)
316.61(035)

РАДОВИЋ, Теа, 1995-

Različiti dresovi, ista ekipa : priručnik za organizovanje inkluzivnih sportskih događaja / [autorke Tea Radović, Zorana Parezanović]. - Beograd : Udruženje građana za borbu protiv trgovine ljudima i svih oblika nasilja nad ženama - "Atina", 2025 (Beograd : Alta Nova). - 32, 32 str. : graf. prikazi, tabele ; 24 cm

Kor. nasl. - Nasl. str. prištampanog teksta: Different jerseys, same team : a manual for organizing inclusive sports events/ [authors Tea Radović, Zorana Parezanović];. - Oba teksta štampana u međusobno obrnutim smerovima. - Podaci o autorkama preuzeti iz kolofona. - Tiraž 100. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-82960-02-7

1. Парезановић, Зорана, 1993- [аутор]
а) Спорт -- Васпитна улога -- Приручници
б) Социјална интеракција -- Приручници

COBISS.SR-ID 176404489